باسمه تعالی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت آموزشی

شورای هماهنگی برنامه‌های تحول در آموزش علوم پزشکی

برنامه توسعه فناوری‌های نوین و هوشمندسازی در آموزش علوم پزشکی

فراخوان ملی مشارکت در تدوین مدخل‌های «واژه‌نامه کاربردی فناوری در آموزش علوم پزشکی»

گسترش روزافزون فناوری‌های نوین و هوشمند در نظام آموزش علوم پزشکی، علاوه بر ایجاد فرصت‌های جدید برای تحول در فرایندهای آموزشی، یادگیری، ارزشیابی و مدیریت آموزشی، موجب شکل‌گیری و رواج مفاهیم و اصطلاحات تخصصی متعددی شده است. تنوع منابع، تفاوت در برداشت‌های مفهومی و کاربرد بعضاً ناهمگون اصطلاحات، ضرورت دستیابی به زبانی مشترک، دقیق و مبتنی بر شواهد علمی را در میان متخصصان، اعضای هیأت علمی، مدیران و سیاست‌گذاران آموزش علوم پزشکی بیش از پیش آشکار ساخته است.

در همین راستا، **پروژه ملی «تدوین واژه‌نامه کاربردی فناوری در آموزش علوم پزشکی»** با هدف تبیین مفاهیم کلیدی، ایجاد درک مشترک از اصطلاحات تخصصی و تسهیل ارتباط علمی و حرفه‌ای میان ذی‌نفعان این حوزه، توسط **برنامه فناوری‌های نوین و هوشمندسازی در آموزش علوم پزشکی ذیل شورای هماهنگی برنامه‌های تحول در آموزش علوم پزشکی معاونت آموزشی وزارت بهداشت، با حمایت دانشگاه علوم پزشکی هوشمند** در حال اجراست.

این واژه‌نامه با رویکردی علمی، بین‌رشته‌ای و کاربردمحور تدوین می‌شود و تلاش دارد مرجعی موجز، معتبر و کاربردی برای اعضای هیأت علمی، مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی، کمیته‌های تحول دیجیتال و هوش مصنوعی، کارشناسان فناوری اطلاعات مرتبط با آموزش و سایر فعالان حوزه فناوری در آموزش علوم پزشکی فراهم آورد.

فرایند علمی انتخاب مدخل‌ها

شناسایی و انتخاب مدخل‌های این واژه‌نامه طی فرایندی چندمرحله‌ای و مبتنی بر بررسی منابع معتبر و مشارکت متخصصان به شرح زیر انجام شد:

در مرحله نخست، حدود ۷۰۰۰ واژه و اصطلاح تخصصی از مجموعه‌ای از واژه‌نامه‌ها، فرهنگ‌های تخصصی و منابع مرجع معتبر ملی و بین‌المللی مرتبط با فناوری، آموزش و آموزش علوم پزشکی استخراج و تجمیع شد. در ادامه، پس از غربالگری اولیه و بررسی ارتباط مفهومی، میزان کاربرد و تناسب اصطلاحات با اهداف واژه‌نامه، حدود ۸۵۰ واژه برای ارزیابی تخصصی انتخاب شدند.

در مرحله دوم، واژه‌ها و اصطلاحات منتخب در اختیار ۱۵ نفر از متخصصان حوزه‌های مرتبط از کلان مناطق ده‌گانه آمایشی کشور قرار گرفت و بر اساس امتیازدهی آنان، حدود ۲۰۰ مدخل دارای اولویت شناسایی شد. در نهایت، با برگزاری نشست خبرگان و بررسی تخصصی نتایج مراحل پیشین، ۱۴۰ مدخل برای درج در نسخه‌نهایی واژه‌نامه انتخاب شدند.

شایان تأکید است که ۱۴۰ مدخل منتخب، تمامی واژگان و اصطلاحات مرتبط با فناوری در آموزش علوم پزشکی را دربرنمی‌گیرد و این اثر، با توجه به هدف و مخاطبان آن، **در پی تدوین واژه‌نامه‌ای کاربردی و اولویت‌محور است، نه جایگزینی برای یک فرهنگ جامع و تفصیلی اصطلاحات این حوزه**. ازاین‌رو، انتخاب مدخل‌ها با تأکید بر میزان کاربرد، اهمیت مفهومی، نیاز مخاطبان و امکان بهره‌برداری عملی در محیط‌های دانشگاهی و مدیریتی صورت گرفته است.

هدف فراخوان و دعوت به مشارکت ملی

این فراخوان با توجه به ماهیت بین‌رشته‌ای فناوری در آموزش علوم پزشکی و ضرورت بهره‌مندی از دانش و تجارب متخصصان سراسر کشور، با هدف **فراهم‌سازی زمینه مشارکت گسترده، عادلانه و تخصص‌محور دانشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی و تمامی صاحب‌نظران و علاقه‌مندان واجد شرایط** در تدوین مدخل‌های واژه‌نامه منتشر می‌شود.

مشارکت در این طرح، فرصتی برای سهیم‌شدن در تدوین یک اثر علمی ملی و کمک به شکل‌گیری زبان مشترک تخصصی در حوزه‌ای راهبردی از آموزش علوم پزشکی کشور است. به‌منظور ارج‌نهادن به مشارکت علمی متخصصان، پیش‌بینی شده است نام نگارندگان مدخل‌های پذیرفته‌شده در نسخه نهایی واژه‌نامه درج شود. با توجه به اینکه تمامی مدخل‌ها پیش از انتشار مشمول بررسی، داوری و ویراستاری علمی خواهند بود، امکان اصلاح، بازنویسی، ادغام یا حذف برخی مدخل‌ها وجود دارد. ازاین‌رو، نحوه شناسایی و درج نام مشارکت‌کنندگان بر اساس میزان مشارکت علمی مؤثر در محتوای نهایی و با تأیید کمیته علمی واژه‌نامه تعیین خواهد شد.

از تمامی اعضای هیأت علمی، پژوهشگران، متخصصان، کارشناسان و صاحب‌نظران حوزه‌های مرتبط که واجد شرایط زیر هستند، دعوت می‌شود آمادگی خود را برای مشارکت در تدوین مدخل‌ها اعلام نمایند.

شرایط و شایستگی‌های علمی نگارندگان

نگارندگان باید از دانش تخصصی و تجربه علمی یا اجرایی متناسب با موضوع مدخل‌های مورد درخواست برخوردار بوده و توانایی تدوین تعاریفی دقیق، روشن، مستند و منطبق با ادبیات علمی حوزه تخصصی را داشته باشند.

شرایط مورد انتظار عبارت‌اند از:

۱. برخورداری از تحصیلات دانشگاهی مرتبط و عضو هیأت علمی دانشگاه

۲. برخورداری از دانش تخصصی و تجربه علمی، آموزشی، پژوهشی یا اجرایی مرتبط با موضوع مدخل مورد درخواست

۳. تسلط کافی به زبان انگلیسی تخصصی و توانایی مطالعه و بهره‌گیری از منابع علمی معتبر بین‌المللی

۴. برخورداری از مهارت نگارش علمی به زبان فارسی و توانایی تدوین تعاریف دقیق، مختصر، روان و قابل فهم

۵. آشنایی با مفاهیم و کاربردهای فناوری در آموزش علوم پزشکی و توانایی تبیین ارتباط مدخل با این حوزه

۶. توانایی تشخیص تمایزهای مفهومی میان اصطلاحات مشابه و شناسایی معادل‌ها، مترادف‌ها و مفاهیم مرتبط

۷. تعهد به رعایت شیوه‌نامه تدوین مدخل، همکاری با سرگروه‌های تخصصی، ویراستاران و داوران علمی و انجام اصلاحات احتمالی در زمان تعیین‌شده

برخورداری از مدرک دکتری تخصصی، سابقه انتشار آثار علمی مرتبط و تجربه تدوین متون مرجع یا واژه‌نامه‌های تخصصی از **امتیازات ترجیحی** در بررسی درخواست‌ها خواهد بود.

نحوه اعلام آمادگی و انتخاب نگارندگان

به‌منظور حفظ کیفیت علمی و ایجاد فرصت مشارکت برای تعداد بیشتری از متخصصان کشور، فرایند اعلام آمادگی و انتخاب نگارندگان بر اساس ضوابط زیر انجام خواهد شد:

۱. تعداد مدخل‌های قابل تدوین: هر نگارنده می‌تواند مسئولیت تدوین حداکثر سه مدخل را بر عهده بگیرد.

انتخاب مدخل‌های مورد علاقه: فهرست کامل ۱۴۰ مدخل منتخب واژه‌نامه به همراه گروه‌بندی تخصصی آن‌ها، به‌عنوان پیوست فراخوان ارائه شده است. همچنین، همین فهرست در فرم الکترونیکی اعلام آمادگی در دسترس متقاضیان قرار دارد تا بتوانند مدخل‌های مورد نظر خود را با توجه به حوزه تخصصی، سوابق علمی و علاقه‌مندی انتخاب نمایند.

با توجه به احتمال درخواست چند متخصص برای تدوین یک مدخل، هر متقاضی می‌تواند **سه مدخل را به ترتیب اولویت** از فهرست موجود در فرم انتخاب نماید. تخصیص نهایی مدخل‌ها با در نظر گرفتن اولویت‌های اعلام‌شده، میزان تناسب تخصص و سوابق علمی متقاضیان و نظر کمیته علمی واژه‌نامه انجام خواهد شد.

۳. ارائه مستندات تخصصی: با توجه به تأکید پروژه بر اعتبار علمی تعاریف، متقاضیان باید ارتباط دانش و تجربه تخصصی خود با مدخل‌های انتخابی را مشخص نمایند. این مستندات می‌تواند شامل مقالات علمی منتشرشده، طرح‌ها و پروژه‌های پژوهشی یا اجرایی، سوابق تدریس، تألیف، فعالیت‌های تخصصی و سایر شواهد مرتبط باشد. اطلاعات و مستندات مذکور باید در بخش مربوطه در فرم اعلام آمادگی درج و به صورت یک فایل pdf تجمیع شده به عنوان رزومه بارگذاری شوند.

۴. بررسی و انتخاب نهایی: اعلام آمادگی به‌منزله پذیرش قطعی مسئولیت نگارش مدخل نخواهد بود. تمامی درخواست‌ها و سوابق تخصصی متقاضیان توسط کمیته علمی واژه‌نامه بررسی می‌شود و نگارنده هر مدخل، بر اساس میزان انطباق تخصص و تجربه با موضوع مدخل و با در نظر گرفتن اولویت‌های انتخابی، تعیین و برای همکاری دعوت خواهد شد.

بدیهی است اعلام آمادگی تمامی علاقه‌مندان برای مشارکت در این پروژه ملی، فارغ از نتیجه نهایی انتخاب، ارزشمند و شایسته قدردانی است.

فرایند تدوین، بررسی و تأیید علمی مدخل‌ها

به‌منظور اطمینان از صحت علمی، انسجام مفهومی، اعتبار منابع و یکپارچگی ساختاری واژه‌نامه، تمامی مدخل‌های تدوین‌شده طی فرایندی چهارمرحله‌ای مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهند گرفت:

مرحله اول: تدوین اولیه توسط نگارنده

نگارنده منتخب موظف است مدخل واگذارشده را مطابق قالب استاندارد و شیوه‌نامه تدوین مدخل، با استفاده از منابع علمی معتبر و به‌روز، حداکثر ظرف دو هفته پس از اعلام رسمی واگذاری تدوین و ارسال نماید. مسئولیت دقت علمی، صحت استنادها و رعایت الزامات نگارشی در نسخه اولیه بر عهده نگارنده خواهد بود.

مرحله دوم: بررسی و بازنگری توسط سرگروه تخصصی

نسخه اولیه مدخل توسط سرگروه تخصصی مربوطه از نظر صحت مفهومی، تناسب با حوزه فناوری در آموزش علوم پزشکی، وضوح تعریف، اعتبار منابع و انطباق با ساختار استاندارد واژه‌نامه بررسی می‌شود. در صورت نیاز، مدخل برای اصلاح یا تکمیل به نگارنده بازگردانده خواهد شد.

مرحله سوم: داوری و ارزیابی علمی

مدخل‌های تأییدشده در مرحله بازنگری تخصصی، برای ارزیابی علمی مورد بررسی قرار می‌گیرند. در این مرحله، دقت و اعتبار علمی تعاریف، تمایز مفهومی اصطلاحات، کفایت مستندات و تناسب محتوای مدخل با اهداف کاربردی واژه‌نامه ارزیابی خواهد شد. نتایج ارزیابی می‌تواند شامل پذیرش، پذیرش مشروط به اصلاحات، درخواست بازنگری اساسی یا پیشنهاد ادغام یا حذف مدخل باشد.

مرحله چهارم: اعمال اصلاحات و تأیید نسخه نهایی

اصلاحات مورد نیاز بر اساس نظرات سرگروه تخصصی اعمال خواهد شد. نسخه اصلاح‌شده پس از بررسی نهایی و تأیید کمیته علمی واژه‌نامه، برای ورود به نسخه نهایی آماده می‌شود.

تبصره: تدوین و ارسال اولیه مدخل به‌منزله پذیرش قطعی آن برای انتشار نیست. تصمیم نهایی درباره پذیرش، اصلاح، بازنویسی، ادغام یا حذف مدخل‌ها بر عهده کمیته علمی واژه‌نامه خواهد بود. نحوه درج نام نگارندگان نیز با توجه به میزان مشارکت علمی مؤثر در محتوای نهایی و بر اساس ضوابط مصوب کمیته علمی تعیین می‌شود.

ساختار علمی و شیوه تدوین مدخل‌ها

مدخل‌های منتخب در ۱۰ گروه تخصصی طبقه‌بندی شده‌اند و برای هر گروه، یک متخصص باتجربه به‌عنوان سرگروه علمی تعیین شده است. فرایند تدوین هر مدخل با راهبری و نظارت سرگروه مربوطه انجام خواهد شد و نگارندگان در مراحل تدوین، بررسی و اصلاح علمی با سرگروه‌های تخصصی همکاری خواهند داشت.

به‌منظور دستیابی به انسجام ساختاری و یکنواختی محتوایی، قالب استاندارد تدوین مدخل و راهنمای نگارش آن تهیه شده است. این قالب با تأکید بر صحت علمی، اختصار، وضوح مفهومی و کاربردپذیری طراحی شده تا ضمن حفظ دقت علمی، امکان دستیابی سریع مخاطبان به تعریفی روشن و مشترک از هر اصطلاح فراهم شود. نمونه قالب استاندارد تدوین مدخل، به‌عنوان پیوست این فراخوان در اختیار متقاضیان قرار گرفته است.

زمان‌بندی اجرای فراخوان و تدوین مدخل‌ها

با توجه به برنامه زمان‌بندی پروژه و ضرورت تکمیل مراحل تدوین و داوری علمی در موعد مقرر، رعایت زمان‌بندی زیر ضروری است:

- **مهلت اعلام آمادگی:** حداکثر تا روز شنبه ۱۶ آبان‌ماه ۱۴۰۵
- **زمان تقریبی اعلام نتایج انتخاب نگارندگان:** پایان آبان‌ماه ۱۴۰۵
- **مهلت تدوین هر مدخل:** حداکثر دو هفته پس از اعلام رسمی واگذاری مدخل به نگارنده (اوایل آذر)

از متقاضیان درخواست می‌شود با در نظر گرفتن بازه زمانی فوق، صرفاً در صورتی اعلام آمادگی نمایند که امکان اختصاص زمان کافی برای مطالعه منابع، تدوین علمی مدخل و همکاری در فرایند بازنگری و اصلاح آن را داشته باشند.

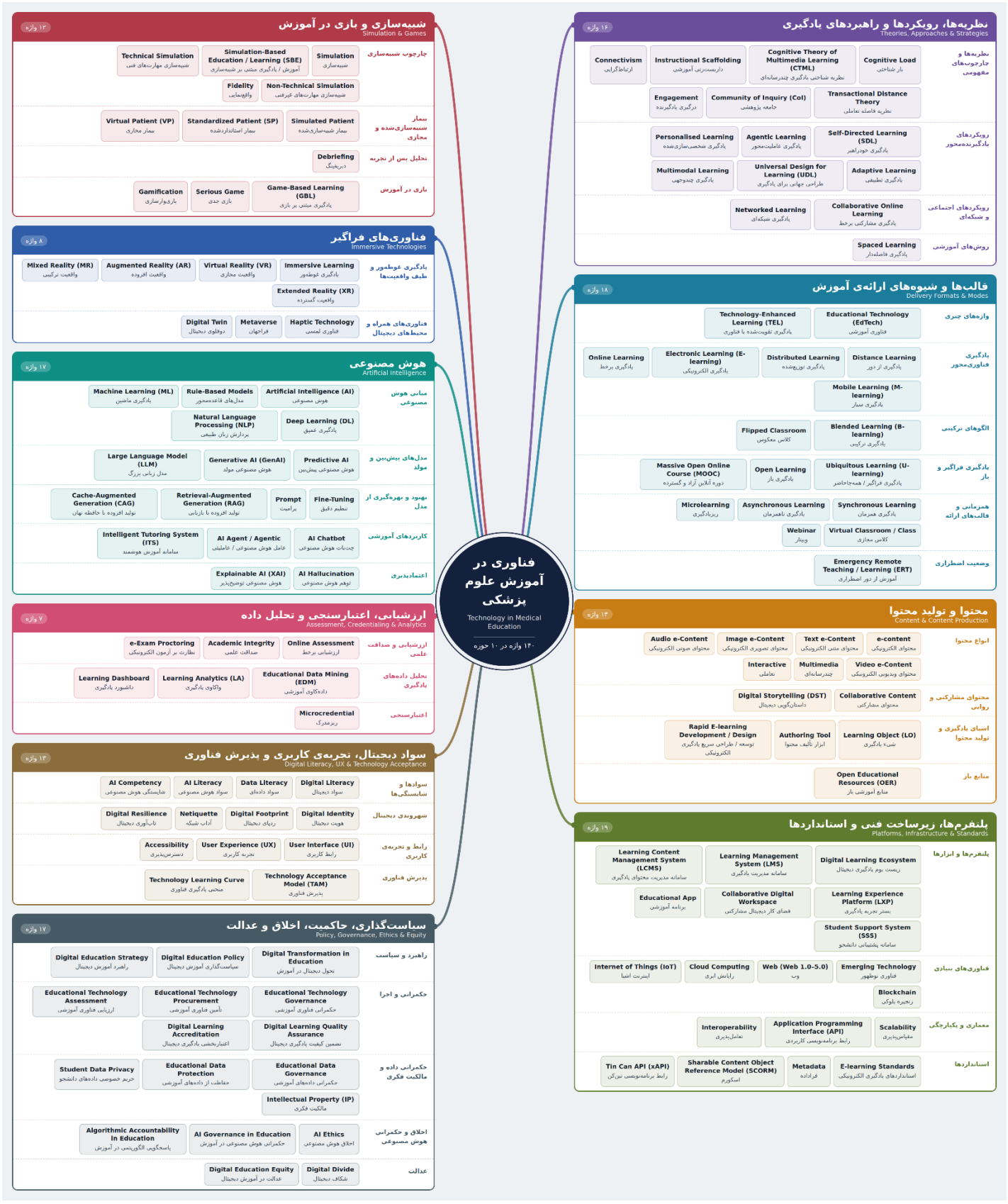
نحوه ثبت درخواست

اعلام آمادگی برای مشارکت در تدوین مدخل‌های واژه‌نامه صرفاً از طریق تکمیل فرم الکترونیکی زیر و حداکثر تا تاریخ تعیین‌شده امکان‌پذیر خواهد بود:

https://b2n.ir/medtech

امید است با مشارکت ارزشمند جامعه علمی و تخصصی دانشگاه‌های علوم پزشکی و سایر مراکز علمی کشور، این اقدام ملی زمینه‌ساز توسعه ادبیات مشترک، ارتقای دقت مفهومی و تسهیل بهره‌گیری آگاهانه و اثربخش از فناوری‌های نوین و هوشمند در آموزش علوم پزشکی باشد.

پیوست ۱. مدخل‌های انتخاب شده برای واژه نامه

پیوست ۲. قالب نگارش مدخل

قالب تدوین مدخل واژه‌نامه کاربردی فناوری در آموزش علوم پزشکی

اطلاعات نویسنده	
نام و نام خانوادگی	
مرتبه علمی و رشته تخصصی	
گروه آموزشی و دانشگاه	
تلفن همراه	
ایمیل	
تاریخ تدوین مدخل	

اطلاعات بازبین	
نام و نام خانوادگی	
مرتبه علمی و رشته تخصصی	
گروه آموزشی و دانشگاه	
تلفن همراه	
ایمیل	
نظر نهایی	☐ پذیرش بدون نیاز به اصلاح/ ☐ پذیرش به شرط اصلاح/ ☐ عدم پذیرش
توضیحات بازبین	

فرایند بازبینی	
تاریخ اعمال اصلاحات توسط نویسنده	
توضیحات نویسنده	
تاریخ بازبینی مجدد	
نظر بازبین	☐ تأیید اصلاحات و پذیرش/ ☐ نیاز به اصلاح مجدد
توضیحات بازبین	

واژه فارسی
واژه انگلیسی
اختصار (در صورت وجود)
مترادف‌ها (در صورت وجود)
تعریف کوتاه
تمایز با مفاهیم مشابه (در صورت وجود)
مثال در آموزش علوم پزشکی
منابع